מסורת הש"ס עם הוספות

א) [מנחות דף ט: ע"ש בכורות לג:], **ב)** גיטין ע., **ג)** יומא סה: גיטין מג. קדושין לה., **ד)** מלה יח: ע"ז כח., **ה)** [עי' מוס' לקמן קלד: ד"ה ואין], **ו)** לקמן קכח. ב"מ קיג:, **ז)** [לעיל פז. וש"נ], **ח)** מלה יח:, **ט)** שם ותענית יג., **י)** בכורות כה. ע"ש כתובות ו. ע"ש, **כ)** [מנחות עז:], **ל)** סה:, **מ)** יז:, **נ)** [מלה יח.] ועי"ש בתוס', **ס)** עיין תוס' לקמן קכו: ד"ה ומדבריהן, **ע)** ילקוט שמעוני רמז תשסג ד"ה וכבסו, **פ)** ביצה פ"ב ה"ב.

הגהות הב"ח

(א) במשנה לא יסוך בהן יין: **(ב)** תוס' ד"ה לא ס"ל וכו' אע"ג דסבירא ליה טעילה: **(ג)** ד"ה אלו וכו' על הכל דילמא מיטמיש טמיא:

תורה אור השלם

א) לֹא תַאֲפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: [ויקרא ז, י]

ב) כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לֵיי לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיי: [ויקרא ב, יא]

ג) וּמָעוּךְ וְכָתוּת וְנָתוּק וְכָרוּת לֹא תַקְרִיבוּ לַיי וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: [ויקרא כב, כד]

ד) וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ: [בראשית א, כח]

ה) כַּרְמָיִן לְשִׁבְּמַיִם וְכָעֶשֶׂן לְעֲיָנִים כֵּן הָעֲצֵל לְשֹׁלְחָיו: [משלי י, כו]

הגהות וציונים

א) [גי' הערוך (ערך גם) **יגמא**] (גליון): **ב)** [גיר' הערוך (ערך סבר) **מסובריא**] (גליון) וכ"ה בר"ח: **ג)** בכת"י ורחוקין זה מזה: **ד)** נדצ"ל דהכל (באה"מ): **ה)** תיכות "עור צבי" ליתא בדפוס שונצינו (דק"ס): **ו)** נראה דגרסא זו עיקר וכן העתיקו התוס' (מנחת יהודה): **ז)** צ"ל **ולא נדירא** (מצורר דבש, ב"ש, בדפו"ר ד"ל"ג): **ח)** צ"ל **במתניו**:

ליקוטי רש"י

[נדפס בדף קי:]

חשק שלמה על רבינו חננאל

א) נראה דצ"ל אבל שאר מי מדם דלא ריגלי בהו והוא אסור לכן לפיכך נשמע אסור וכו': **ב)** נראה דצ"ל לעטעמי דם"ל דדבר שאינו מתכוין מותר לפיכך פסק הלכה כר' שמעון האמרי משמיה דרב האי מסובריא דנזייתא אסור

עין משפט נר מצוה

מ א מי' פי"ב מהלכות מעשה קרבנות הלי' יד סמג לאוין עג:

מא ב מי' פט"ו מהל' מ"א הלכה י סמג לאוין קכ טוש"ע מה"ש סי' ה סעיף יא:

מב ג מי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף יב:

מג ד מי' פכ"א מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין קס טוש"ע מ"ש סי' שכז סעיף א:

מד ה מי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע שם סי' שכח סעיף לג:

מה ו טוש"ע שם סי' שכ סעיף יט:

רב נסים גאון

והאמר ר' יוחנן הן הן החזירוני לנערותי. עיקר דילה במסכת גיטין בפרק מי שאיחזו קורדיקוס (דף ע) אמר אביי מי שאינו בקי בדרך ארץ ליתי תלתא בביתי קרטמי דחדיי ופרוקינהו וניסלוק כל יומא חדא מיניהו ותימזוג בחמרא ונישתי אמר ר' יוחנן הן הן החזירוני לנערותי: **ולר' יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר ויברך אותם אלהים.** במשנת יבמות (דף סה) בסוף פרק הבא על יבמתו:

רבינו חננאל

החזרושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ. איני והא תניא לא יגמע ויפלוט אבל מגמע ובולע ומשני אביי כי תנן נמי מתני' לא יגמע ויפלוט תנן. רבא אמר אפי' תימא מגמע ובולע והא דתניא שרי לפני טבול כלומ' קודם אכילה שרי מתניתין דאסר לגמע ולבלוע לאחר והוא לאחר אכילה. וממאי דטיבול לשון אכילה הוא דתנן הביאו לפניו מטבל בחדרת עד שמגיע לפרפרת הפת ותרב אבל מטבל במיני תרגימא. ר' יצחק מטבל ביריקי. תניא נמי הכי השמש מטבל בבני מעים וטעמא מאי שהחומץ קודם אכילה אינו מרפא אבל לאחר אכילה מרפא. **ומפורש בתלמוד א"י** מדים חכמים לר' במגמע חומץ של תרומה אחר טיבולו שמשלם קרן וחומש שהחומץ מיישב את הנפש. דברי ר' מפרשי' ביה"ב. **ואקשינן לרבא והא מדלפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי.** דשמעינן ליה לרבא דאית ליה האיל דגרסי' ב"ש פרק [ב'] דתנן [התם] מטבילין כלים מלפני השבת. כ"ע מיתת כלים בשבת לא מ"ט וכל חד אמר טעמא. רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי. ואקשי' אי הכי אדם נמי. ושנינן אדם נראה כמקר ומהורינן בימות הגשמים ובמים הרעים ג"כ אית ליה אנפא שלא נראה כמתקן כלום ואקשי' התיבת בשבת ויהה"כ מי שרי ברחיצה דאמרת נראה כמיקר. אמר רבא הואיל ואישתרי טבילה בשבת אשתרי נמי ביהה"כ הכא נמי לימא רבא הואיל ולפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי וקמה קשיא זו על רבא. ושנינן **הדר ביה רבא** ואמר בין לפני טיבול בין לאחר טיבול שרי ומוקים לה למתני' כראבי דאמר לא

להביא נותק אחר כורת כו'. פירש"י דכורת היינו שכורת בגיס ממקום מיוחד ועדיין הס בכיס ונותק הוי שנותקן מן הכיס ומשליכן לאחר קשה לר"י דבפרק על אלו מומין (בכורות דף לט:) קאמר דנתוק וכרות לא הוי מום בגלוי להא אימנהו פי' אימנהו בכיסס ונראה לר"י דכרות הוי שלא נכרתו לגמרי ממקום מיוחד אלא עדיין מעורים קצת ונתוק היינו שניתקו לגמרי אלא שהם בגיס: **אלא** בזקן. הכא לא שייך למיסר משום מסרס אמר מסרס דזקנה לאו סירוס היא: **בזקנה** ובעקרה. בשאה נמי לא שייך בה מסרס אמר מסרס דאין שייך בה סירוס:

כי תנן נמי מתניתין במגמע ופולט תנן. וסיפא דקתני אבל מטבל הוא כדלכו ה"ה דה"מ למיתני במגמע ובולע אלא אורחא דמילתא נקט: **לא** ס"ד דתניא כל חייבי טבילות טובלין בדרכן. תימה מנא לן דמהא הדר ביה דילמא מטעם דמפרש התם[ס] דאין מטבילין בשבת משום דמיחזי כמתקן כלי ויפרש דאסור לטבול משום גזירה שמא יעבירנו ד' אמות ברה"ר או כשאר טעמי דמפרש התם והני טעמי לא שייכי בשאם הלכך מותר ביה"כ אלא טעמא דהואיל לבלולו אמורלי לא פריך התם ביה"כ דיאסר אלא לרבא ואומר ר"י דלא מסתבר להפוכי תרי מילי משום חדא דתרי מילי מיהו חדא מעטם דנראה כמתקן וחדא הא מילתא דאית ליה הואיל ולהכי ניחא ליה טפי למימר דהדר מהך דהכא ויהיו שני דברים קיימים וא"ת ונוקי הך בריתא דטובלין כדרכן כמ"ד טעילה שמה מעה ורבא כמ"ד לא מעה וי"ל משום דטעילה שמה מעה[ס] לא הוה שרינן איסור מיקומי מגא ובפרק כל כתבי הקדש (לקמן דף קכח.) משמע דאפי' למ"ד טעילה שמה לא מעה טובלין כדרכן כל חייבי טבילות דתניא התם ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אינו צריך לטבול משמע דאי בעי טבל אע"ג דסבירא (ג) טעילה שמה לא מעה ואי"ת דתניא בפרק בתרא דיומא (פח.) הזב והזבה וטבל נדה וטמא מת טובלין ביה"כ טמא מת היכי טבל ומה מועלת לו אותה טעילה הא אין טעילה בלא הזאה והזאה לא דמי יה"כ כי היכי דלא דמיא שבת כדאמרינן בפסחים פרק אלו דברים (דף פט.) וליכא למימר שתועיל לו טעילה לענין שיוכל להזות לאחר דהא תנן בסוף מסכת פרה דהוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום משמע שצריך להזות ביום שבת וי"ל דלעולם אין צריך לטבול ביום הזאה והתם קמ"ל דיכול לטבול בלילה אע"ג דטעילה היא כתחלת הזאה דאין בלא טעילה והזאה ביום היא א"י אייר בטעילה דלאחר הזאה כדאמר בפסחים[ס] הקדים טעילה להזאה לא עשה ולא כלום משמע דאיכא נמי טעילה לאחר הזאה:

טובלין בדרכן בין בט' באב בין בו'. בפ"ק דתענית (דף יב.) פליג עליה ר' חייא בגן הכהנים ואמר כדי הוא בית אלהינו לאבל עליו טעילה אחת בשנה והלכתא כוותיה כדאמר מיר[ס]אלמי[ס]: **למימרא** דרב כר"ש ס"ל. פי' בקונטר למימרא דרב בכולי שבת כר' שמעון דאמרי ליה ולי נראה[ס] דאם כן הוה ליה לאקשויי מכרכי דזוזי דרב אסר בפרק קמא (דף יט:) וכמה אמוראין דמתלקין בגיסורי שבת כדאמר בפרק מפנין (לקמן קכח.) במוקלה לאמילה סבר לה כר' יהודה במוקלה לטלטול כו' ונראה לר"ת דמשמע ליה דטעמא דר' שמעון בגמי' משום דשרי דבר שאין מתכוין ות"ק אסר ליה אפי' לתענוג משום דזמנין לרפואה קעביד ואסר בעלמא דבר שאין מתכוין ור"ש דמקיל בעלמא קשרי גמי הכא בשאין מתכוין לרפואה ושמא אתי שפיר: **האי** מסובריא דנזייתא אסור להדוקה ביומא טבא. פי' סתימת גיגית של שכר אסור להדוקה משום סתיטה כדפירש בקונטרס וכן פירש ר"ח אף על גב דלא אשכחן דהוה מיש לסתיטה אלא גבי מים כדאמר בפרק ואלו קשרים (לקמן דף קיג:) גבי היה מהלך בשבת ופגע באמת המים דאמר לגמות במיא אתי לידי סתיטה ובפרק תבלין (לקמן דף קמז.) אמר הרוחץ במי מערה ונסתפג בחלוניות לא יביאנה בידו ומפרש בגמרא משום דאתי לידי סתיטה ובפרק שואל (לקמן דף קמח.) וכרים המונח כדי יין (פלה דף ג.) גבי הני נשי דלא משגיין ביפרוש סודרא פירוש על הכד דלמא (ג) מישמעו במיא ואתי לידי סתיטה אבל גבי יין לא גזרינן משום סתיטה כדאמר בפרק תולין (לקמן דף קנט:) מסגנין את היין בסודרין וטעמא

הכל מודים. אע"פ שנתלקו בגכור שאמנו דס לי מקיזין או אין מקיזין דהוי מטעל מוס בגעל מוס ואיכא למאן דאמר להקיזו ולעשות בו מוס מודים הס בממתן מנגתה אחר ממתן שכל עשיותיה של מנגתה נאסרו בחימוץ: דכתיב לא תאפה חמץ לא תעשה חמץ. אפייה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה ומיציץ עליה בפני עצמה כו' [a] והכל מודים שאם נשה הראשון בחימוץ ובא השני וערבה בחימוץ והשלישי אפאה כולם חייבין: בורת. שאינו נותקן לגמרי אלא מותקן ותלויין בגיס: אלא בזקן. שפסק מלידה: והא אמר ר' יוחנן. בפרק מי שאחזו בממכת גיטין: הן הן החזירוני לנערותי. הרפואות האמורות שם למי שאינו בריא בתשמיש ואמר ר' יוחנן לאחר שזקנתי החזירוני אותן רפואות לנעורותי לתשמיש אלמא זקן מוליד: אלא באשה. שאינה מצוה בפריה ורביה כדאמרי' מיבמות[b] פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה אים דרכו לכבש ואין דרכה של אשה לכבש: מתני' מטבל בדרכו. מאכלו ופתו בחומץ: לא יסוך בהן יין וחומץ. דאין אדם סך אותו אלא לרפואה: אבל לא שמן וורד. לפי שדמיו יקרין ואינו מצוי ומוכחא מילתא לרפואה עביד: שכן דרכן לסוך בחול. אלא מכה: גמ' קיוהא. יין שלא נתבשל כל צרכו בענבי קשה לשתיה: ליכא מכה מרפי. לומת הבשר והשתיה נרפיס רחוקין[c] זה מזה דשיילינ"ר מתתלגות: לא יגמע ופולט. דמוכח לדרפואה היא: לפני טיבול. לפני אכילה מותר שדרכן היה לטבול בחומץ בכל יום והרוחה אומר זהו מיבולו ולאחר מיבול אסור הכל[d] יודעין שבכר סעד וטבל כל צרכו: ונימא מדלפני טיבול שרי כו'. דאין לך שאסור לתקלת השבת ומותר לתקלתו דהא שמעינן לרבא בפרק י"ט בתמכת מילה לאמר גבי עטילה הואיל בכי המי גוונא דקתני התם[e] דאין מטבילין כלים בשבת ואדם טובל ואמרינן כליס מ"מ לא אמר רבא מפני שנראה כמתקן כלי אבל אדם נראה כמיקר ואמרי' תינח בשבת דשריא דאיכא ביה"כ [f] דאסור הוא דאיכא ביה"כ [g] ודעין דטובל הוא ומתקן עצמו מאי איכא לאיסור אם אינו מתקן אלא לאיסור לאיסור לטבול ולא אמרינן הואיל והיא אימר בריאה: למימרא דרב. בקולי (י"א בכולי[h]) שבת סבירא ליה כר' שמעון והא אמר רב: האי מסובריא. בגד כורכין בגרוגה מתא של תרס מפני שאין הנקב שוה: אסור

ה"ג הדר ביה רבא מהא. לקולס טיבול ומוקי מתניתין בגמגמע ופולט כאבי זוז ואמרה תמלה והדר ביה: דילמא מההיא הדר ביה. וסבר דביום הכפורים אסור לטבול ולא אמרינן הואיל והיא אימר בריאה: למימרא דרב. בקולי (י"א בכולי[h]) שבת סבירא ליה כר' שמעון והא אמר רב: האי מסובריא. בגד כורכין בגרוגה מתא של תרס מפני שאין הנקב שוה: אסור

אלהינו לאבל עליו טעילה אחת בשנה והלכתא כוותיה כדאמר מיר[ס]אלמי[ס]: **למימרא** דרב כר"ש ס"ל. פי' בקונטר למימרא דרב בכולי שבת כר' שמעון דאמרי ליה ולי נראה[ד] דאם כן הוה ליה לאקשויי מכרכי דזוזי דרב אסר בפרק קמא (דף יט:) וכמה אמוראין דמתלקין בגיסורי שבת כדאמר בפרק מפנין (לקמן קכח.) במוקלה לאמילה סבר לה כר' יהודה במוקלה לטלטול כו' ונראה לר"ת דמשמע ליה דטעמא דר' שמעון בגמי' משום דשרי דבר שאין מתכוין ות"ק אסר ליה אפי' לתענוג משום דזמנין לרפואה קעביד ואסר בעלמא דבר שאין מתכוין ור"ש דמקיל בעלמא קשרי גמי הכא בשאין מתכוין לרפואה ושמא אתי שפיר: **האי** מסובריא דנזייתא אסור להדוקה ביומא טבא. פי' סתימת גיגית של שכר אסור להדוקה משום סתיטה כדפירש בקונטרס וכן פירש ר"ח אף על גב דלא אשכחן דהוה מיש לסתיטה אלא גבי מים כדאמר בפרק ואלו קשרים (לקמן דף קיג:) גבי היה מהלך בשבת ופגע באמת המים דאמר לגמות במיא אתי לידי סתיטה ובפרק תבלין (לקמן דף קמז.) אמר הרוחץ במי מערה ונסתפג בחלוניות לא יביאנה בידו ומפרש בגמרא משום דאתי לידי סתיטה ובפרק שואל (לקמן דף קמח.) וכרים המונח כדי יין (פלה דף ג.) גבי הני נשי דלא משגיין ביפרוש סודרא פירוש על הכד דלמא (ג) מישמעו במיא ואתי לידי סתיטה אבל גבי יין לא גזרינן משום סתיטה כדאמר בפרק תולין (לקמן דף קנט:) מסגנין את היין בסודרין

יגמע ויפלוט תנן אבל לגמע ולבלוע שרי. ואקשי' ממאי דהאי דטיבול הדר ביה דלמא מטבילה דיה"כ הדר ביה ואמר אין טובלין. ושנינן לא דהא תניא בהדיא כל חייבי טבילות טובלין בדרכן בין בט' באב בין ביה"כ. אלמא אמר' הואיל והתירה טבילה בשבת התירה נמי ביה"כ וכך פירשנו שמעתא זו ביום טהר: **החרושש בשיניו[a] לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא שמן ולא שמן וורדים כו'.** שמעינן מינה דבני מלכים דרגילי בסיכת שמן וורד בחול לא מסי דהוו בשבת **ה)** והוא חשוב להן לפיכך בשבת אסור הלכך בני מלכים ושכיח להו דרגילי ביה לא מסי להו ושרי אבל שאר בני אדם דלא שכיח להו ולא רגילי ביה מסי לפיכך אסור. ר"ש **אומר כל ישראל בני מלכים.** כלומר כל ישראל מותרין בשמן וורד. אמר רב הלכה כר"ש. דיי"קינן (לרבי) [דרבי] שמעון **ג)** לטעמיה לפיכך שנה כל אדם סך כדרכו ואינו מתכוין לרפואה ואם נתרפא נתרפא. **ואקשי' למימרא דרב כר' שמעון סבירא ליה** דאמר דבר שאין מתכוין מותר לפיכך פסק הלכה כר' שמעון האמרי משמיה דרב האי מסובריא דנזייתא אסור

קיא: שמנה שרצים פרק ארבעה עשר שבת

עין משפט נר מצוה

מו **א** מ״י פכ״ל מהל׳ שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש״ע ס״ח סי׳ שח סעיף ג:

א ב מ״י פ״ש מהל׳ שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש״ע ס״ח סי׳ שח סעיף ג:

ב ג מ״י שם הלכה ז:

ג ד מ״י שם הלכה ג:

ד ה מ״י שם הל׳ ז ג סמג שם טוש״ע שם:

רבינו חננאל

להדוקא ביומא טבא. פי׳ כגון מוך [ז] או כיוצא בו דבר שסותמין בו פי החבית אמר רב אסור לאמץ סתימתו דאתי לידי סחיטה והנה אע״פ שאינו מתכוין לסחיטה אלא לקתימת פי החבית בלבד כיון שסותם אסור דלא כר׳ שמעון. ושינון במסורא דנזייתא אפי׳ ר׳ שמעון מודה כיון דאי אפשר ליה דלא להדוקי׳ ודאי מתחילה סותם הוא וכי האי גוונא ר׳ שמעון מחייב דמודה ר׳ שמעון בפסיק רישיה ולא יומת וכבר פירשנוהו למעלה. ואכתי רב כר׳ שמעון סבירא ליה והא בהדיא אמרי׳ רב הלכה כר׳ יהודה אמר ושמואל אמר הלכה כר׳ שמעון. ומשני (רב אמר) הכי אמר רב הלכה כר׳ שמעון ולאו מטעמיה דאילו ר׳ שמעון אע״ג דלא שכיח שרי וכו׳. **ואע״ג** דהא דר״ש סלקא בפרק המקבל בשיטה. דגרס׳ התם אמר אביי רשב״ג ור׳ שמעון ור׳ ישמעאל ור״ע בולהו סבירא להו כל ישראל בני מלכים ולית הלכתא כחד מינייהו ה״מ בהא סברא בלחוד דקם ליה בהדייהו. אבל דבר שאין מתכוין בהדיא קיי״ל דהלכתא כותיה הלכך אע״ג דשמן [וודד] ע״כ מסי אם סך הוא כדדכו ואינו מתכוין לרפואה אע״ג שמתרפא בין בדוכתא דשכיח שמן ורד בין בדוכתא דלא שכיח שרי. פי׳ מודה ר׳ שמעון בפסיק רישיה **ולא יומת.** כל היכא דעביד מידעם בשבת דאפשר שיבא לידי איסור ולא מיכוון לההוא איסורא שרי למיעבד ההוא עבידתא ולא אסרינן ליה גזירה שלא יבא לידי אותו איסור והוא כגון הגורר מטה כסא וספסל דאפשר לעשות בגרירתו (להן) חרץ ואפשר לגורדן ברפיון בלא עשיית חרץ אע״פ שנעשה מותר אבל כגון האומר כותתי לחתוך ראש זה העוף לאכילה לכלב ואין כונתו להמיתו כגון זה מודה ר״ש שחייב שאע״פ [שאינו מכוין כיון] שאי אפשר לו לחתוך ראש העוף אלא עד שימיתהו. וכן המתקנה בספוג שאין לו עור בית אחיזה עתה אם יאמר להתקנה ואין כונתו לסחוט נתידהו לו והלא אי אפשר לאדם להתקנה בספוג שאין לו עור בית אחיזה ולא יסחוט כגון זה אומר מי איכא דפסיק רישיה ולא ימות. וכן [ח] מסבוריא דנזייתא. **פי׳ נזייתא.** כדות של יין או של שכר. **מסבוריא.** הוא הנקב העשוי להוציא בו יין בזמן שהיין שותת וירצא אם בא אדם לסתמו ולהדקו ואומר למנוע שפיכות היין אני מחכונן (נתכוונתי) ולא לסתום הפתח בהא קאמר רב מודה ר׳ שמעון. וכן לענין בר שהוא אחר הדלת ותניא פותח ונועל ואם כבתה כבתה ואמרי׳ (לקמן קכ) דלייט רב עלה דכיון דהמקום רחוק הוא אי אפשר לפתוח ולנעול אלא אם יכבה. ובענין הזה מודה ר״ש בפסיק רישיה ולא ימות וכבר פרשנו כל דבר שאינו מתכוון מותר:

הדרן עלך שמונה שרצים

ואלו קשרים שחייבין עליהן קשר הגמלים כו׳. קשר גמלים קטרא אסיקנא קיטרא דזממא גופיה. פי׳ [עושין] נקבים לחוטמיה דגמל ומתחתן ביה יתר וקטרין ביה אפסר קטן והיינו זממא וקשר של קיימא הוא ובתר כן קטרי בההוא אפסר חבל ארוך שמרשכין בו הגמל והוא קיטרא דקטרין בזממא איסתדירא הוא אסקירא דספינתא והוא התורן וקטרין ביה חבל והוא קשר של קיימא. והדר קטרי בההוא איסתדירא חבל אחד דעיילה ביה ניגדי מושכי הקלע כשבאין להרימו על הספינה כדי שתסע והוא קטרא דקטרי באיסתדירא. פי׳ (חדתאה) [אחה] שם מקום ידוע מתא דאחא. פי׳ עניבה כדבעינן למימר לקמן. **ואסיקנא** האי קטרא דקטרי בזממא ודקטרי באיסתדירא חייבא ליכא איסורא מיהא איכא אבל מפתחי חלוק אע״פ דאית ליה תרתי דשי כי (היכי דאית ב) אשתא) למני שרי למיקטרינהו לתרוייהו ולא אמרי׳ דחדא מנייהו בטולי בטלה אלא תרוייהו שרי למיקטרינהו. **פי׳ פסיקיא.** חגורה כדמתרגמינן (שעיה ג) ותחת חגורה נקפה [ואחר דהוה אסרן פסקיא] והוא המיין של נשים: **פי׳ סבכות.** וקאיה בל׳ ערבי שרי למקטר בהנהו חוטי שערה דמשרא הוא דשויא ליה ולא שיפה להו מעוף. **רצועות מנעל וסנדל אית בהוא ג׳ בבי.** קיטרי דקטרי אושכפי לההיא רצועה במנעל עצמו המתידה חייב חטאת. והני רצועות הנמשכות מגופו של מנעל שקושרין אותו על הרגל ועל השוק (אחד שני עלין המנעל) אחד שנועלין הנך מותר לכתחלה לקשרן ולהתירן וזהו דבני מחוזא. וזן נמי קשר חיצון של רצועות שהוא למעלה מן השוק ומן הרגל. אם מעיקרא קשרון לשום כך הרצעון קשר של קיימא שכשנועל מכניס רגליו באותן הרצועות ואינו מתירן כל עיקר ההוא נמי המתירן חייב עליו חטאת. אבל זה הקשר החיצון שלא קשרו האומן אלא כל אדם קושרו מהיכי דניחא ליה מרוחה או צר או כגון מסני רבנן שכל אחד מעמידו על חפצו כד רויח למיסם ולמישלף בניחותא כגון זה

מסורת הש״ס עם הוספות

ס) נעיל עה. קב. לקמן קיח. קכ: קלב. קמנ. סוכה לג: סנהדרין י. במרוזת כה: [ביצה לו:]. ב) [במרוזת כה. ל.]. ג) לעיל כב. מא: (עי״ש) לקמן קכ:. ד) [קידושין מח: סנהדרין מ: ב״ב פח.]. ה) [לעיל עג.]. ו) לעיל עד:. ז) לעיל נא:. ח) לקמן קמא ע״א.

הגהות וציונים

ט) [במשנה שבמשניות וכן בפי׳ הרב והרמב״ם איתא **אלו**] (גליון): י) נ״א **דמן** אחא פי׳ שם מקום (גליון) כ״ה במהרש״ל ע״י״ש: יא) צ״ל **לקשור הבהמה** (כ״ה ברש״י שברי״ף ובר״ן): יב) בכת״י **ונקשרת** בה: יג) צ״ל **לקושרן** (מהרש״ל): יד) צ״ל **בבגדים** (רש״ש): טו) כן הגיה המהרש״א ע״פ הרא״ש ביומא (פ״ח סימן ד) והמרדכי בפרק אלו קשרים (סימן שפט) ועיין בית יוסף או״ח סי׳ שב (ס״י ד״ה והתוספות פרק שמונה שרצים) דלא גרס כן, וס״ל שלא התיר ר״ת ליטול ידיה על הבגד: טז) ושלש מחלוקות בדבר ת״ק **סבר אע״ג דשכיח לבני מלכים הוא דשרי ור״ש סבר אע״ג דלא שכיח לב״ע שרי ורב סבר אי שכיח לב״ע שרי ואי לא שכיח לבני מלכים הוא דשרי** (כך איתא בגליון כת״י וזה אתו התוס׳ לאפוקי, דק״ס): יז) צ״ל **מדתניא** (והוא לקמן קיג ע״א, רש״ש):

ליקוטי רש״י

אסור להדוקיה. בתוך חתמיה בכח עשוס סתימה ומע״ג דאיתו מתכוין לעוס סתימה אסור. **מודה ר׳ שמעון.** דאמר נמסקה שמעון. דאמר נמסקה שנת (מע״ז) דבר שאין מתכוין מותר [בבורות כה.]. **בפסיק רישיה ולא יומות.** נאומר אמתון לאם בהמה זו בשבת ואיני רוצה שתמות דכיון דאי אפשר אבל אפשר שלא תמות ממתכוין חייב ליה ומי אמרינן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכא דאפשר ליה בלא איסור כגון גורר אדם מטה כסא וספסל ונכנס שלא יתכוין לעצות חרץ ואף על גב דאיכא למיתם דלמא עביד חרץ כיון דלא מתכוין להכי ואפשר לגרירה בלא חרץ מ״ע עביד ומי חרץ דהוי מלאכה גמורה לא מחייב אבל היכא דודאי עביד מודי [סוכה לג:]. **בפסיק רישיה וכו׳.** וכיון דמהדק לה לא אפשר לה בלא סתימה. **הלכה כר׳ יהודה.** שלמא ס״ל דבר שאין מתכוין אסור. **בלא גברי.** בלא רב מיא וכ״ב מנן [בבורות שם]. בלא אמולמי אגיגא דרב ואגיגא דשמואל אלא רב ושמואל בלא מעייל [כתובות ו.]. **ואלו קשרים שחייבין עליהן.** קשר

אסור להדוקיה. בגנקב משום סתימה ואע״ג דלא קא מכוין לסתומו אלמא לא ס״ל כר״ש בדבר שאין מתכוין: **הלכה כר׳ יהודה.** בדבר שאין מתכוין דאסור: **בלא גברי.** מתני׳ לפלוגתא דרב ושמואל בלא אמולמי דאגיגא דרב ושמואל בלא מעייל דאסור: **אבל לא מטעמיה.** דאין הטעם כדבריו: **דאילו ר״ש סבר מסי.** ואפ״ה שרי דאין לך דמותר לזה ואסור לזה: **מבלל דמסי.** אפי׳ לת״ק דלי לאו דמסי למאי אינטריך ליה: **אע״ג דלא שכיח.** שמן וורד במקומו של זה הסך ממנו ודמיו יקרים והכל יודעין שאינו סכו אלא לרפואה שרי דכל ישראל בני מלכים הם ור׳ יהודה אוסר דמוכחא מילתא וכ״ג נמי כר״י ס״ל אלא במקומו הוא דשרי דשכיח דסכין שמן וורד ולא מוכחא מילתא:

הדרן עלך שמנה שרצים

ואלו קשרים. המעוין באמות מלאכות דקתני [ט] הקושר והממיר קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם דומיא דקושרי חוטי יריעות הנפסקות [י]: קשר הגמלין וקשר הספנין. בגמרא מפרש להו: כך הוא חייב על היתרן. כדלפי׳ בכלל גדול (לעיל דף ע:) מגילדי החלזון שנלרכין לפרקים להמיר קשרי רשתות הקיימות כדי לקצרן או להרחיבן: שיכול להתירו. דלא הדקיה: אין חייבין עליו. ואפי׳ עשאו לקיימא: **גמ׳** זממא. מנקבין לנאקה בחוטמ׳ [יא] ונותנין בה טבעת של רלועה וקושרין אותה ועומדת שם לעולם וכשרוצה לקושרה לבהמה [יב] קושר לרועה ארוכה באותה טבעת וקושרין [יג] בה ופעמים שמתירה: **קטרא דקטרי בזממא.** זהו קשר הרלועות שקושרין בטבעת: **איסטרידא.** גם הוא כמין טבעת שעושין מן עקל או מן רלועה בנקב שבראש הספינה ואותו קשר מתקיים וכשרוצה להעמידה קושר רלועה באותה טבעת ומעמידה בה וכשרוצה להמירה מתיר הרלועה ונוטלה: **קטרא דקטרי באסטרידא.** קשר רלועה המרוכה: **עניבה.** ומהדקה שפיר לר״מ מהו: **מתני׳** יש לך קשרין שאין חייבין עליהן. חטאת כמו שחייבין על קשר הגמלין אלא פטור אבל אסור ובגמרא מפרש הי מינהו: **מפתח חלוקה.** כמו שיש לגלחים כעין לשונות לכאן ולכאן וקושרים של ימין בכתף שמאל ושל שמאל בכתף ימין דכיון דכל יומא שרו ליה לא אסור מידי לקשר של קיימא ומותר לכתחילה: **סבבה.** קוייפ״ל [יד]: **ושל פסקיא.** אזור רחב וחוטין תלויין בראשו לקושרו [טו] בהן וקורין פינדור״ס: **ונודות יין.** של עור שכופפין פיהם וקושרין: **וקדרה של בשר.** פעמים שקושרין בגד לפיה: **קושרין בפני הבהמה.** חבל כרוחב הפתח: **גמ׳** קיטרא

אסור להדוקיה ביומא טבא בההיא אפילו ר״ש מודה [ט] **דאביי ורבא דאמרי תרוויהו מודה ר״ש בפסיק רישיה ולא ימות והאמר** [י] **רב חייא בר אשי אמר רב הלכה כר׳ יהודה ורב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כר״ש ורב חייא בר אבין מתני לה בלא גברי רב אמר** [יא] **הלכה כר׳ יהודה ושמואל אמר הלכה כר״ש אלא אמר רבא** [יב] **אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו רבי חייא בר אבין הלכה כר״ש ולאו מטעמיה מאי הלכה כר׳ שמעון ולאו מטעמיה אילימא הלכה כר״ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר״ש סבר מסי ורב סבר לא מסי וסבר רב לא מסי והא מדקתני בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן וורד מכלל דמסי אלא הלכה כר״ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר״ש סבר אף ע״ג דלא שכיח שרי ורב סבר** [יא] **אי שכיח אין ואי לא שכיח לא ובאתרא דרב שכיח משחא דוורדא:**

הדרן עלך שמנה שרצים

ואלו [יג] **קשרים שחייבין עליהן קשר הגמלין וקשר הספנין** [יד] **וכשם שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על היתרן ר״מ אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו: גמ׳ מאי קשר הגמלין וקשר הספנין אילימא קטרא דקטרי בזממא וקטרא דקטרי באיסטרידא האי קשר שאינו של קיימא הוא אלא קיטרא דזממא גופיה ודאיסטרידא גופה: ר״מ אומר כל קשר כו׳: בעי רב אחדבוי אחוי דמר** [ט] **אחא עניבה לר״מ מהו טעמיה דר״מ משום דיכול להתירו באחת מידיו הוא והא גמי יכול להתירו או דילמא טעמא דר״מ משום דלא מיהדק והא מיהדק תיקו: מתני׳ יש לך קשרין שאין חייבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנין** [יד] **קושרת אשה מפתח חלוקה וחוטי סבכה ושל פסקיא ורצועות מנעל וסנדל ונודות יין ושמן וקדירה של בשר ראב״י אומר קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא: גמ׳ הא גופא קשיא אמרת יש קשרין שאין חייבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנין חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא והדר תני קושרת אשה מפתח חלוקה אפילו לכתחילה הכי קאמר** [טו] **יש קשרין שאין חייבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנין ומאי ניהו**

קיטרא

ואלו קשרים. ענ״ל לר״מ מהו. וא״ת אמאי לא פשיט מדתנן [ט] לקמן מבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עוקדו ומוכח בפ״ק דפסחים (ד״יא.) דהנהו רבנן הייגו ר״מ דפריך התם מינה לרבנן שהם ר״מ וי״ל דהתם נמי פריך מספק אם הנהו רבנן הם ר״מ כמו שמסתפק כאן: אימור דמי מידי לקשר של קיימא ומותר לכתחילה: **סבבה.** קוייפ״ל: ושל **פסקיא.** אזור רחב וחוטין תלויין בראשו לקושרו [יב] בהן וקורין פינדור״ס: **ונודות יין.** של עור שכופפין פיהם וקושרין: **וקדרה של בשר.** שקושרין בגד לפיה: **קושרין בפני הבהמה.** חבל כרוחב הפתח: **גמ׳** קיטרא

חשק שלמה על רבינו חננאל ט) עיין ערוך ערך סבר ה׳: ב) נראה דל״ל דאיתא הכא נמי וכו׳:

מסורת הש"ס עם הוספות

(ה) מוספתא דכלים פ"ג פ"ד, **ב)** ירמות קפ, **ג)** [לקמן קכג].

הגהות הב"ח

(ה) גמ' רבי ירמיה בר' מיפסיק ליה לעונה: **(ב)** רש"י ד"ה ומא לא ל"ל קודם ד"ה מהור דמו לא מ:

הגהות וציונים

ה) גיר' התוס' בתגיגה כג ע"א ד"ה ונפסקה **אביי קא אזיל בתר רב** יוסף (גלילן): **ב)** בכת"י ובדפוס שונצינו ובבה"ג **הוי בה רבא**, וכ"ה ברבינו חננאל **והוי בה רבא** אליבא דמאן **קאמר** ר' יוחנן: **ג)** צ"ל בטבעת **שבחוטם הגמל** אסור (דבש תמר, וכ"ה ברש"י שברי"ף): **ד)** צ"ל **האחר** (ב"ש): **ה)** צ"ל **הנאקה** וכ"ה בכת"י: **ו)** צ"ל **רגליהם** (דפו"ר **רגלי"**): **ז)** צ"ל **מפרש** לה (גנזי יוסף): **ח)** כת"י **חדש**: **ט)** הב"ח הפך דברי רש"י ע"פ סדר הגמ' בדפו"י, אולם לפנינו בגמרא הפך המהרש"ל הסדר ע"פ רש"י (דק"ס):

ליקוטי רש"י

חומרתא. קשר (יבמות קב.). **גמי.** גלמון משנה (לעיל עח.) ובעמ"ז יוע"ק ודכר רך הוא ועומד בפני רך ובפני קשה (שמות ב, ג). **של שמאל בימין.** קנדל של שמאל נעל בימין וחלצה דחליצה בימין הוא דנמר רגל רגל ממגורע (לעיל סו.). **אבל חליצה** של שמאל קתני בפיקין (יבמות קד.) פלוגתא (יבמות קא.).

עין משפט נר מצוה

ה א ב ג ממי' פ"י מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שה סעיף טו:
ו ד ה ממי' פ"ז מהלכות כלים הלכה יב יג וסכ"ד הלכה ד:
ז ו ממי' פ"ד מהל' יסוד הלכה יט סמג עשין כה טוש"ע אה"ע סי' קסט סעיף כב סהג"ה:

רבינו חננאל

המתירו פטור שהרי מעשה הדיוט הוא אבל אסור להתירו לכתחלה דהוא קא מוקים ליה על חפצו וקשרו כמין קשר של קיימא לפי שאין דעתו להתירו ולשנותו. (ומשני) [ומסנן] **דבני מחוזא** דעבידין להתירן ולקשרן בכל זמן דכד בעי למרהט שרי ליה וקמיט ליה וכד בעי לסגויי ביחוותא כי הלוכן דדבנן מרפי ליה כי הא גוזנא מותר להתירו לכתחלה. **וסנדל** כי הלין אנפין אית ביה. סנדל דטייעי כגון קצת האי דקרו ליה השתא תאסומא דעביד ליה לפי מידת אסתודא דכרעיה וקטר ליה קיטרא מעליא אם התירו חייב חטאת. **ודחומרתא.** פי' מכנפין כולהי רצועות ומעיילין בחומרתא דכד בעי מעייל והדר קטיר מאבראי דחומרתא וכד בעי מרווח כגון האי פטור אבל אסור. **וסנדל המוכן לשנים** דחומרא דכד בעי האי למסיימה מרווח ליה וכד בעי אחרינא למסיימה קמיט ליה ודאי הני לא קטרי קשר של קיימא מעיקרא דניח ליה להתירו וניח ליה נמי לאידך להתירו הלכך לכתחלה [שרי]. **הא דר' ירמיה דאיפסיק ליה רצועה דסנדליה** וא"ל ר' אבהו שקול גמי לח דחזי למאכל בהמה וכרוך עליה ואתייה. קי"ל דהאי גמי לח דא"ל כי היכי דאיתכשר להנטל בשבת דהאי כיון דאחזי למאכל בהמה הוה ליה דבר הניטל בשבת כמו ככר או תינוק ושרי לאיתויי פחות מד' אמות כר' יצחק דאמר מוליכו פחות פחות מד' אמות. ולא תימא כיס בלבד שרו ליה דאדם בהול על ממונו ואי לא שרית ליה אתי לאתייה ד' אמות בר"ה אלא כל דבר שצריך לו מדתנן המוצא תפלין מכניסן זוג זוג. ובשעת הסכנה מכסן והולך לו בד"א בסכנת גרים אבל בסכנת לסטין מוליכן פחות פחות מד' אמות וה"מ בדוכתא דלא מינטר אבל בדוכתא דמינטר לישבקיה בדוכתא כרב יוסף. **ואע"ג** דא"ל אביי אי בעינא אפיכנא ליה לא חיישינן ליה. **יש רבנן** דהוו מפרשי אפיכנא ליה מימין לשמאל וכיון דאפיכנא ליה הויא לה רצועה דאיפסיקא (וסדורא דפיש לבראי ומיהדק קליל) ומסתגי ליה ואגן לא קא מתחזי לנא היכי הוי הכין אלא הפוך מקום עקיבו לראשו ואוחזו באצבעותיו ואמר ליה כיון דמסגינא ביה אע"פ בהיפוך כלי הוא ואמאי אסור לטלטוליה. **ואמר ליה רב יוסף מדמתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה** דכד

איפור דאמרי' חליצתה כשרה היכא דלמילתיה מנא הוא. והא דלא מוקים לה אליבא דרבנן אבל לא לחליצה משום דלמילתיה דהיינו בשמאל לאו מגא הוא היינו טעמא משום דכיון דמגא הוא לדידהו לשבת ולטומאה אף על גב דלמילתיה לאו מגא הוא כשר לחליצה כיון דשל שמאל בימין חליצתה כשרה אבל לר' יהודה דלמילתיה לאו מגא הוא ולמידי אחרינא נמי לאו מגא הוא מסתבר דלאו מגא הוא לחליצה: **סנדל**

קיטרא דקטרי בזממא וקיטרא דקטרי באיסטרידא חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא ויש שמותרין לכתחילה ומאי ניהו קושרת מפתחי חלוקה: מפתח חלוקה: פשיטא לא צריכא דאית ליה תרי דשי מהו דתימא חדא מינייהו בטולי מבטיל קא משמע לן: וחוטי סבכה: פשיטא לא צריכא דרויחא לה מהו דתימא מישלף שלפא לה קא משמע לן דאשה חסה על שערה ומישרא שריא לה: ורצועות מנעל וסנדל: איתמר התיר רצועות מנעל וסנדל תני חדא חייב חטאת ותניא אידך פטור אבל אסור ותניא אידך מותר לכתחילה קשיא מנעל אמנעל קשיא סנדל אסנדל מנעל אמנעל לא קשיא הא דקתני חייב חטאת בדאושכפי פטור אבל אסור בדרבנן מותר לכתחלה בדבני מחוזא סנדל אסנדל לא קשיא הא דקתני חייב חטאת בדטייעי דקטרי אושכפי פטור אבל אסור בדחומרתא דקטרי אינהו מותר לכתחילה בסנדל דנפקי ביה בי תרי כדרב יהודה דרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא הוה ליה ההוא זוגא דסנדלי זמנין דנפיק ביה איהו זימנין נפיק ביה ינוקיה אתא לקמיה דאביי א"ל כה"ג מאי א"ל חייב חטאת א"ל השתא פטור אבל אסור קא קשיא לי חייב חטאת קאמרת לי מאי טעמא א"ל משום דבחול נמי זימנין נפיקנא ביה אנא זימנין נפיק ביה ינוקא א"ל אי הכי מותר לכתחילה "רבי ירמיה הוה קאזיל בתריה דר' אבהו בכרמלית איפסיק (ה) רצועה דסנדליה אמר ליה מאי ניעבד לה א"ל שקול גמי לח דחזי למאכל בהמה וכרוך עילויה אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף[ה] איפסיק ליה רצועה אמר ליה מאי איעביד ליה א"ל שבקיה מאי שנא מדרבי ירמיה "התם לא מינטר הכא מינטר והא מנא הוא דאי בעינא הפיכנא ליה מימין לשמאל א"ל מדקמתרץ רבי יוחנן אליבא דרבי יהודה "ש"מ הלכה כרבי יהודה מאי היא [ו] דתניא "סנדל שנפסקו שתי אזניו או שתי תרסיותיו או שניטל כל הכף שלו טהור אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו "או שניטל רוב הכף שלו טמא ר' יהודה אומר נפסקה פנימית טמא החיצונה טהור ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כמחלוקת לענין טומאה כך מחלוקת לענין שבת אבל לא לענין חליצה והיינן בה [ר' יוחנן[ז]] אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן מדלענין טומאה מנא הוי לענין שבת נמי מנא הוי אבל לא לחליצה דלאו מנא הוא [ח] והתנן [ט]חלצה של שמאל בימין חליצתה כשרה ואלא אליבא דרבי יהודה [י] מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא אבל לא לחליצה דמנא הוא אימר דאמרי' חלצה של שמאל בימין חליצת' כשרה היכא דלמילתי' מנא הוא הכא למילתיה לאו מנא הוא דהא אמר ר' יהודה נפסקה החיצונה טהור אלמא לאו מנא הוא לעולם אליבא דר' יהודה אימא וכן לחליצה והא קמשמע לן דכי אמרינן חלצה של שמאל בשל ימין חליצתה כשרה היכא דלמילתיה

מפסיק סנדל אע"ג דאפשר להפוכיה לאו מנא הוא ש"מ דהלכתא כר' יהודה. **מאי דר' יהודה** דתניא סנדל שנפסקה אחת מאונה או אחת מתרסיותיו או שניטל כל הכף טמא ב' אזניו או ב' תרסיותיו או שניטל רוב הכף טהור ר' יהודה אומר נפסקה הפנימית טמא החיצונה טהור. **פי'** קסבר ר' יהודה אע"פ שלא נפסקה אלא האורן החיצונה של סנדל בלבד נפיק ליה מתורת כלי וטהור וח"ק סבר אם נפסק אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו עדיין כלי הוא אינו יוצא מתורת כלי עד שיפסקו האורן החיצונה כבר יצא מתורת כלי וטהור הוא ואע"פ שיכול להפכו לזה הסנדל ברגלו האחרת ולשום האורן החיצונה פנימית. וקמתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כמחלוקת לטומאה כך מחלוקת לענין שבת אבל לא לחליצה. **פי'** כל דהוא כלי לקבל טומאה גם הוא כלי לענין לנטל בשבת וכל שיצא מתורת כלי לענין טומאה אף יצא מתורת כלי לענין שבת ואינו ניטל ומשום הכי אצרכיה רב יוסף למישבקיה דהלא לטלטוליה בשבת. **והיכי** מתרץ דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דקתני ר' יוחנן אבל לא לחליצה. והוי בה רבא אליבא דמאן קאמר ר' יוחנן אבל לא לחליצה אילימא אליבא [דרבנן] דסברי בפסיקת אורן אחת לא נפיק מתורת כלי ואמר ר' יוחנן כי לא נפיק מתורת כלי אליבא דרבנן לא לענין טומאה ולא לענין שבת אבל לענין חליצה טומאה אינו כשר ולאו ככלי הוא. והא לדברי הכל אם נפסקה האורן הפנימית כלי גמור הוא ואי מפסק החיצונה מהפיך ליה לסנדל ומשני ליה פנימית ותניגן בהדיא לענין חליצה דאי אפיך לסנדל של שמאל בימין וחלץ כשר דתנן חלצה בשל שמאל בימין חליצתה כשרה.